

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ.

УДК 336.22

JEL Classification: M31, M37

DOI: [https://doi.org/10.32515/2663-1636.2023.9\(42\).7-19](https://doi.org/10.32515/2663-1636.2023.9(42).7-19)**Н.С. Шалімова**, проф., д-р екон. наук**О.А. Магопець**, доц., канд. екон. наук**А.В. Босенко**, канд. екон. наук*Центральноукраїнський національний технічний університет, м. Кропивницький, Україна***Управління оподаткуванням: формування підходів щодо визначення основоположних категорій і понять**

Стаття присвячена дослідженню наявних підходів щодо визначення основоположних категорій і понять у системі управління оподаткуванням, які базуються на критичному аналізі наукової думки щодо розуміння, трактування та характеристики процесів, що пов'язані із організацією діяльності держави та реалізацією її повноважень у сфері оподаткування та регулювання податкових відносин.

Доведено, що близькими за змістом та етимологічним сприйняттям є категорії «управління оподаткуванням», «податковий менеджмент» та «податкове адміністрування». Разом із цим, обгрунтовано, що управління оподаткуванням є більш широким і комплексним явищем й за функціональною спрямованістю включає як організацію управління податковим процесом (податковий менеджмент) так і організаційно-розпорядчу діяльність уповноважених державних органів у сфері управління процесами оподаткування (податкове адміністрування). Визначено, що управління оподаткуванням являє собою динамічний науково-практичний процес, багатогранний за своїм змістом, цільовими установами та умовами організації, в основу якого закладено загальні принципи й фундаментальні положення управління економікою, системного підходу й аналізу та який формується відповідно до економічних умов, що склалися на певний момент часу і трансформується під впливом зміни зовнішнього середовища та спрямований на забезпечення сталого розвитку економіки, суспільства і держави.

Встановлено, що організація управління оподаткуванням неможлива без чіткої координації дій між суб'єктами управління, яку забезпечує механізм управління оподаткуванням. Запропоновано під механізмом управління оподаткуванням розуміти сукупність управлінських дій органів державної влади, господарського управління та контролю, органів суспільного нагляду та професійних організацій, що реалізуються ними спільно з платниками податків у процесі справляння податків і зборів й спрямовані на забезпечення стимулюючого впливу податкової системи на соціально-економічний розвиток держави, виконання податками регулюючої і фіскальної функцій, усунення недоліків чинних методик справляння податків, формування оптимальної системи оподаткування. Обгрунтовано важелі забезпечення ефективності функціонування елементів механізму управління оподаткуванням.

оподаткування, податки, управління оподаткуванням, податковий менеджмент, податкове адміністрування, податкові відносини, податкова політика, механізм управління оподаткуванням, податковий процес

Постановка проблеми. Процес формування системи управління оподаткуванням в Україні розпочався із зародженням податкової системи нашої держави у 1991 році й саме з цього часу вітчизняна теорія та практика почала здобувати досвід управління в сфері оподаткування. Зважаючи на відсутність на той час як практичного досвіду побудови податкової системи, так і власних наукових розробок у сфері оподаткування, наша держава пододала чимало проблем та перепон на шляху становлення податкової системи та організації управління процесами оподаткування й вибудувала власні податкові механізми. Проте й досі ряд концептуальних положень теорії й практики управління оподаткуванням залишаються не визначеними, дискусійними, й такими, що викликають протиріччя та сприймаються не однозначно, що знижує ефективність управлінських рішень в сфері оподаткування.

Зокрема, це стосується відсутності системних досліджень, що інтегрують питання сутності, змісту та структури економічної категорії «управління оподаткуванням», підходів щодо формування та функціонування процесів управління оподаткуванням під впливом трансформаційних змін зовнішнього динамічного середовища. На практиці це призводить до вузько спрямованого розуміння процесів, які характеризують управління оподаткуванням та зумовлюють прийняття суб'єктивних рішень у межах конкретних ситуацій.

Загострюється проблема й на тлі сучасних викликів, які постають перед нашою державою в останні роки (пандемія COVID-19, збройна агресія росії) та які порушують макроекономічну стабільність й призводять до дисбалансу соціально-економічних процесів в країні. У зв'язку із цим виникає необхідність вирішення питання щодо визначення та узгодження основоположних категорій і понять в сфері управління оподаткуванням, оскільки це є першоосновою становлення сучасної, адаптованої до європейських стандартів системи управління оподаткуванням.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженнями питань, що стосуються характеристики процесів організації діяльності держави у сфері оподаткування та регулювання податкових відносин займалися такі вітчизняні науковці як В. Андрущенко [1], Д. Дема [7] **Ошибка! Источник ссылки не найден.**, О. Зайцев [11], Ю. Іванов [29], Г. Ісаншина [12], А. Кізима, А. Крисоватий [14; 15], Н. Лагодієнко [21], Я. Литвиненко [17], О. Магопєць [18; 19], В. Мельник [21], П. Мельник [27], Е. Мороз [21], К. Проскура [30], О. Рева [31], Н. Шалімова [34] та ін. Віддаючи належне здобуткам вітчизняної наукової школи щодо вирішення проблематики визначення принципів, методів, прийомів та інструментів управління в сфері оподаткування, дискусійними залишаються питання трактування базових категорій і понять, а саме: «управління оподаткуванням», «податковий менеджмент» та «податкове адміністрування», що вимагає належного обґрунтування підходів щодо їх сутнісного розуміння з урахуванням комплексного системного підходу та функціонально-цільової єдності.

Постановка завдання. Завданням даної статті є дослідження сутності та етимології поняття «управління оподаткуванням», як основоположної категорії, що характеризує процеси, пов'язані із організацією діяльності держави та реалізацією її повноважень у сфері оподаткування та регулювання податкових відносин.

Виклад основного матеріалу. В спеціалізованих фахових джерелах зустрічаються різні підходи до розуміння понять, що характеризують управлінську діяльність в сфері оподаткування. Насамперед, колізія існує відносно трактування понять «управління оподаткуванням», «податковий менеджмент» та «податкове адміністрування». При цьому, досить часто як в теорії, так і на практиці (ці слова вживаються як синоніми), здійснюється проста заміна терміну «управління» термінами «менеджмент», «адміністрування». Слід зазначити, що наразі лише поняття «адміністрування податків», після надання його визначення у Податковому кодексі, є узгодженим в контексті його трактування та розуміння. У зв'язку з цим виникає необхідність встановлення співвідносності означених понять.

Як зазначають А. Крисоватий та А. Кізима [15, с. 16], й з чим ми повністю погоджуємося, термін «менеджмент» за своєю суттю є аналогом терміна «управління», але не повною мірою (термін «менеджмент» – походить від англ. слова «management»), що у перекладі означає «управління, керування»). Термін «адміністрування» походить від слова «administration», що означає «управління, керування». Отже, з точки зору перекладу з англійської мови поняття «адміністрування» та «менеджмент» є абсолютно ідентичними. Однак, термін «управління» є набагато ширшим поняттям, на відміну від

термінів «менеджмент» та «адміністрування», оскільки він застосовується: до різних видів людської діяльності; різних сфер діяльності; органів управління.

Управління оподаткуванням як важлива сфера науково-практичних досліджень і методичних дій є частиною загальної теорії і практики управління. Воно базується на фундаментальному пізнанні політичних, економічних, юридичних та інших наук, збагачених сучасною вітчизняною та зарубіжною практикою. Це сукупність методів, прийомів і засобів інформаційного забезпечення, за допомогою яких органи влади й управління (включно із органами податкової служби всіх рівнів) надають функціонуванню податкового механізму заданий законом напрям і координують податкові дії у разі суттєвих змін в економіці та політиці [15, с. 18].

Досліджуючи наявні підходи до визначення і розуміння понять «управління оподаткуванням», «податковий менеджмент» та «податкове адміністрування» (табл. 1), слід вказати на те, що здебільшого управлінська діяльність в сфері оподаткування розглядається з позиції податкового менеджменту або податкового адміністрування, при цьому спостерігається певне ототожнення означених понять різними авторами. Крім того є плутанина у трактуванні понять на кшталт «податкове адміністрування» та «адміністрування податків», оскільки здебільшого при їх вживанні автори не відрізняють одне від одного. Хоча поняття «адміністрування податків», зважаючи на визначення, наведене у ст. 14.1.1 Податкового кодексу України «адміністрування податків, зборів, митних платежів, єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування та інших платежів відповідно до законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи - це сукупність рішень та процедур контролюючих органів і дій їх посадових осіб, що визначають інституційну структуру податкових та митних відносин, організовують ідентифікацію, облік платників податків і платників єдиного внеску та об'єктів оподаткування, забезпечують сервісне обслуговування платників податків, організацію та контроль за сплатою податків, зборів, платежів відповідно до порядку, встановленого законом» [28], є значно вужчим ніж поняття «податкове адміністрування», оскільки у сфері адміністрування податків реалізується управлінська діяльність виключно контролюючих органів.

Таблиця 1 - Підходи до визначення сутності понять «податковий менеджмент», «податкове адміністрування», «управління оподаткуванням»

Трактування поняття	Автор
<i>Податкове адміністрування</i>	
Основна функція управління, яка включає планування, організацію, керівництво, облік і контроль	Андрущенко В. [1, с. 29]
Податкове адміністрування є формою реалізації податкового менеджменту, його фіскальною компонентою	Воронокова О. [4, с. 26]
Діяльність органів управління та керівних осіб, що провадиться шляхом видання наказів і розпоряджень	Економічна енциклопедія [9, с. 25]
Процедура реалізації прав і обов'язків суб'єктів податкового права щодо узгодження й погашення податкових зобов'язань	Іванов Ю. [29, с. 186]
Система науково обґрунтованих методичних дій щодо технічного регламентування та регулювання економічних відносин в оподаткуванні	Крисоватий А. [14, с. 220]
Управлінська діяльність органів державної виконавчої влади, що пов'язана з організацією процесу оподаткування, ґрунтується на державних законодавчих і нормативних актах та використовує соціально зумовлені і сприйняті правила	Мельник В. [21, с. 4]
Логічно вбудований, науково обґрунтований процес державного управління податковими відносинами, направлений на максимізацію функцій суспільного добробуту за умови виконання заданого бюджетного обмеження	Мельник П. [27,7 с. 237]

Трактування поняття	Автор
Нормативно регламентована організаційно-розпорядча діяльність повноважних державних органів у сфері управління процесами оподаткування, що має основною метою забезпечення виконання вимог податкового законодавства учасниками податкових відносин	Проскура К. [30, с. 30]
Правовідносини, які складаються у сфері здійснення уповноваженими державними органами заходів з погашення податкового боргу і передбачають застосування методів владно-примусового характеру до платників податків	Селіванов А. [32, с. 35].
Сукупність методів, прийомів і засобів інформаційного забезпечення, за допомогою яких органи державної виконавчої влади (в тому числі податкові адміністрації та інспекції всіх рівнів) надають функціонуванню податкового механізму заданий законом напрям і координують податкові дії при суттєвих змінах в економіці та політиці	Шалімова Н., Магопєць О. [34, с. 362].
<i>Податковий менеджмент</i>	
Податковий менеджмент є структурним елементом податкової системи і управлінською домінантою податкової політики. Являє собою сукупність прийомів і методів цілеспрямованого керуючого впливу держави на процес оподаткування з метою забезпечення реалізації завдань податкової політики	Воронокова О. [4, с. 26]
Процес управління з використанням методів впливу податкового механізму на податкову систему з метою реалізації податкової політики	Ісаншина Г. [1212]
Сукупність прийомів та методів організації податкових відносин з метою забезпечення формування дохідної частини бюджету та впливу податків на розвиток виробництва і соціальної сфери	Кравчук Г., Шкарлет С. [133, с. 9]
Система державного управління оподаткуванням, яка включає законодавчі та адміністративні органи, сукупність норм і правил, що регламентують податкові дії, а також відповідальність за порушення податкового законодавства	Крисоватий А., Кізіма А. [15, с. 33]
Система принципів і методів розробки та реалізації управлінських рішень, пов'язаних з вибором податкової системи, розрахунком податкових платежів, постійним контролем за їх здійсненням, є складовою всієї податкової політики, як на рівні держави, так і регіону, галузі, підприємства, громадянина	Литвиненко Я. [17, с. 34]
Управління податковою роботою, яка забезпечується за наявності правового регламентування встановлення і справляння податків, тобто законодачої бази з питань оподаткування та інструктивно-методичного забезпечення	Паранчук С., Романів Є., Червінська О. [26, с. 31]
Сукупність принципів, форм, прийомів та методів цілеспрямованого впливу на об'єкт для досягнення певного результату (об'єктом впливу в податковій сфері є відносини, що виникають між державою та платниками з приводу сплати податків і обов'язкових платежів до бюджету та державних цільових фондів)	Рева Т. [31, с. 12]
<i>Управління оподаткуванням</i>	
Сукупність методів, прийомів і засобів інформаційного забезпечення, за допомогою яких керівні органи, як на макро- так і на мікроекономічному рівнях, надають функціонуванню податкового механізму заданий законом напрям і координують його за істотних змін в економіці й політиці	Гацька Л., Рижий І. [5, с. 159]; Іванов Ю., Крисоватий А., Кізіма А., Карпова В. [29, с. 13]
Система органів управління (законодавчих і виконавчих органів) в число обов'язків яких входить процедурне забезпечення проходження податкової концепції на наступний плановий період, її розгляд, обговорення та затвердження у встановленому порядку з однієї сторони, та сукупність норм і правил, які регламентують дії у сфері оподаткування, а також визначають міру відповідальності за порушення податкового законодавства з іншої	Крисоватий А., Кізіма А. [15, с. 18–20].
Сукупність методів, прийомів і засобів інформаційного забезпечення, за допомогою яких органи державної влади та управління спрямовують податковий механізм у визначеному законодавством напрямі та координують податкову діяльність за відчутних змін в економіці та політиці	Таранов І. [33, с. 224]

Джерело: складено на основі [3]

На нашу думку, для характеристики процесів організації діяльності держави в сфері оподаткування та управління податковими відносинами поняття «податковий менеджмент» та «податкове адміністрування» є менш прийнятними ніж поняття «управління оподаткуванням», оскільки вони не дозволяють комплексно враховувати специфіки певних сфер (галузей) економічної діяльності на які спрямовується управлінський вплив держави. Таким чином, критично оцінюючи наявні підходи до визначення досліджуваних категорій, вважаємо, що поняття «управління оподаткуванням» є більш широким і комплексним явищем, яке включає і організацію управління податковим процесом («податковий менеджмент») і організаційно-розпорядчу діяльність уповноважених державних органів у сфері управління процесами оподаткування («податкове адміністрування»), в основі якого закладені загальні принципи і фундаментальні положення управління економікою, системного підходу і аналізу.

З огляду на системність і комплексність поняття «управління оподаткуванням», як економічної категорії, в основі його визначення має лежати діяльність держави, що так чи інакше дотична до сфери податкових відносин (відносин, які регламентують взаємодію між суб'єктами управління та об'єктами управління у зв'язку з перерозподілом валового внутрішнього продукту у процесі справляння податків і зборів до бюджетів різних рівнів), враховує специфіку певних сфер економічної діяльності й спрямовується на забезпечення сталого розвитку економіки, суспільства і держави.

Виходячи з цього, органічною складовою процесу управління оподаткуванням є *податковий менеджмент*, який забезпечує організацію управління податковим процесом (на основі: визначення, встановлення і оцінки планових, фактично виконаних й прогнозних податкових зобов'язань платників податків – податкового прогнозування і планування; застосування гнучких засобів державного впливу, що спрямовані на якісні зміни податкової політики та здійснення податкових заходів, які дають змогу досягти повноти та своєчасності виконання бюджетів усіх рівнів, досягти більш ефективного використання матеріальних і фінансових ресурсів, інтенсифікувати інвестиційну та підприємницьку активність платників податків, узгодити інтереси різних суб'єктів податкових відносин – податкового регулювання; здійснення заходів з перевірки фінансово-господарської діяльності платників податків з метою забезпечення правильного, повного і своєчасного виконання ними вимог податкового законодавства та застосування санкцій у випадку недотримання таких вимог – податкового контролю), *та податкове адміністрування* (передбачає організаційно-розпорядчу діяльність уповноважених державних органів у сфері управління процесами оподаткування через взаємопов'язану систему забезпечення ідентифікації та обліку платників податків, їх сервісного обслуговування; обліку податкових платежів; нарахування податкових зобов'язань; аналізу податкових надходжень; виконання планових завдань із мобілізації податкових платежів; податкових перевірок та стягнення податкового боргу), які на нашу думку, є інструментами, що забезпечують належну взаємодію між суб'єктами і об'єктами управління в межах визначених правових норм й спрямовані на одночасне забезпечення податкових надходжень і стимулювання економічного зростання в межах визначеної податкової політики та сформованої податкової системи.

Процес управління оподаткуванням ґрунтується на чітко визначеній податковій політиці держави, розробленій з урахуванням специфіки діяльності окремих сфер (галузей) національної економіки, системі податкового права, що в нормативно-правових актах закріплює положення чинної податкової політики, визначає взаємовідносини між платниками податків і державою, формує податкову систему

держави (сукупність податків і зборів, що підлягають сплаті до бюджетів різних рівнів), визначає форми і методи управління податковою системою (податковий механізм) та окреслює напрями податкового процесу (діяльність органів державної влади, місцевого самоврядування та інших учасників податкових відносин щодо визначення концепції формування, структури і обсягів податкових доходів бюджетів, її корегування, розробки та виконання планів мобілізації податкових надходжень, контроль за їх виконанням і дотриманням податкового законодавства).

Специфіка взаємодії учасників податкових відносин у системі управління оподаткуванням на макрорівні обумовлюється розумінням суб'єкта і об'єкта управління. Економічна енциклопедія дає наступне визначення «суб'єкта»: «суб'єкт економічний, господарюючий – особа, що здійснює економічну, господарську діяльність, чи то людина, родина, підприємець, підприємство, держава» [9, с. 327]. Вважається, що суб'єктами податкових правовідносин можуть бути: адміністративно-територіальні утворення (держава, адміністративно-територіальні одиниці), колективні суб'єкти (органи державної влади, органи місцевого самоврядування, підприємства, установи, організації) й індивідуальні суб'єкти (громадяни, підприємці - фізичні особи) [30, с. 64].

Виходячи з наведених положень, вважаємо, що суб'єктом управління оподаткуванням на макроекономічному рівні є система органів, які прямо чи опосередковано задіяні у податкових правовідносинах, а саме: органи законодавчої влади, центральні та місцеві органи виконавчої влади, органи судової влади, органи місцевого самоврядування, міжурядові організації професійні громадські організації, які взаємодіють один з одним у процесі реалізації податкової політики.

Для характеристики об'єктів управління оподаткуванням, скористаємось визначенням, яке наведено у економічній енциклопедії: «об'єкт економічний – підприємства, організації, засоби та фактори виробництва, елементи соціальної сфери, що характеризуються як об'єкт, в якому сконцентрована або на який спрямована економічна діяльність, що являє собою певний бік економічних інтересів або відносин» [9, с. 219]. Відтак, об'єктом управління оподаткуванням є учасники податкових відносин та їх діяльність, на яких спрямовано управлінський вплив суб'єктів управління. Тільки шляхом забезпечення ефективної взаємодії суб'єктів і об'єктів управління оподаткуванням можна досягти бажаної мети – забезпечити використання об'єктивних функціональних можливостей податків задля наповнення державного і місцевого бюджетів та макроекономічної стабільності держави.

З урахуванням вище зазначеного, під управлінням оподаткуванням розуміємо динамічний науково-практичний процес, багатогранний за своїм змістом, цільовими установами та умовами організації (рис. 1), який враховує специфіку діяльності окремих сфер (галузей) економіки, формується відповідно до економічних умов, що склалися на певний момент часу і трансформується під впливом зміни зовнішнього середовища та спрямований на забезпечення сталого розвитку економіки, суспільства і держави.

Запропоноване нами визначення, на відміну від існуючих, враховує такі особливості:

– в процесі управління оподаткуванням задіяні не лише державні органи законодавчої, виконавчої влади різних рівнів, а й міжурядові та професійні громадські організації;

– управління оподаткуванням – це широке і комплексне явище, яке включає і організацію управління податковим процесом (податковий менеджмент) і організаційно-розпорядчу діяльність уповноважених державних органів у сфері управління процесами оподаткування (податкове адміністрування);

- в основі управління оподаткуванням закладені загальні принципи і фундаментальні положення управління економікою, системного підходу і аналізу;
- управління оподаткуванням – це динамічний, науково-практичний процес, багатогранний за своїм змістом, цільовими установами та умовами організації, який враховує специфіку діяльності окремих сфер (галузей) економіки, формується відповідно до економічних умов, що склалися на певний момент часу і трансформується під впливом зміни зовнішнього середовища та спрямований на забезпечення сталого розвитку економіки, суспільства і держави.

Рисунок 1 – Зміст та етимологічна сутність управління оподаткуванням

Джерело: побудовано на основі [3]

Організація процесів управління оподаткуванням неможлива без чіткої координації дій між суб'єктами управління, яку забезпечує механізм управління оподаткуванням. Термін «механізм» використовується в різних сферах життєдіяльності, проте як й у переважній більшості категорій, не існує єдиного трактування його сутності. Категорія «механізм» в економічному словнику визначена як послідовність станів, процесів, які являють собою які-небудь дії, явища; система, пристрій, який визначає порядок якого-небудь виду діяльності [10].

Поняття «економічний механізм» у фінансово-економічному словнику визначено як сукупність форм і методів господарювання з метою виконання певних економічних завдань, а фінансовий механізм трактується як сукупність форм і методів створення та використання фондів фінансових ресурсів з метою забезпечення різноманітних потреб державних структур, суб'єктів господарювання і населення [10].

Як складову частину фінансового механізму розподілу доданої вартості, створеної у процесі виробництва, ряд науковців визначають податковий механізм. Як зазначає М. Мельник «податковий механізм є сукупністю організаційно-правових норм, методів і форм державного управління оподаткуванням через систему різних надбудовних інструментів» [22, с. 327]. На думку Н. Бобох «податковий механізм – це сукупність економічних, правових та організаційних форм, способів, методів, інструментів, що регулюють податкові відносини між економічними суб'єктами» [2, с. 5.]. Так чи інакше, в основі податкового механізму лежить реалізація об'єктивно-суб'єктивних ознак категорії «податок», що базується на виконанні податками їх функцій, принципів оподаткування та який визначає форми і методи управління оподаткуванням в рамках чинної податкової системи та визначених цілей податкової політики.

Відносно співіснування у словосполученні з терміном «управління» категорія «механізм управління» теж не відзначається єдністю думок науковців (табл. 2).

Таблиця 2 – Визначення сутності поняття «механізм управління» у наукових джерелах

Трактування поняття «механізм управління»	Автор
Свідомий, організований, цілеспрямований та активний вплив різних суб'єктів управління на процес розвитку та функціонування суспільного способу виробництва, окремих його ланок	Економічна енциклопедія [9]
Система елементів управління, до яких належать цілі, функції, методи, структури, суб'єкти управління та об'єкти управління. У цій системі в результаті впливу елементів управління змінюється стан об'єктів управління	Герцик В. [9, с. 23]
Є складовою, але найактивнішою частиною системи управління, яка забезпечує дію на чинники, від стану яких залежить результат діяльності керованого об'єкту. Є складною категорією управління і включає такі елементи: цілі управління; критерії управління – кількісний аналог цілей управління; фактори управління – елементи об'єкту управління і їх зв'язку, на які здійснюється вплив задля досягнення поставлених цілей; методи дії на чинники управління; ресурси управління – матеріальні і фінансові ресурси, соціальний і організаційний потенціали, при використанні яких реалізується вибраний метод управління і забезпечується досягнення поставленої мети	Ларіна Р., Владимирський А., Балуєва О. [8, с. 27].
Сукупність засобів організації управлінських процесів та способів впливу на розвиток керованих об'єктів	Малиновський В. [2020]
Складову частину системи управління, що забезпечує вплив на внутрішні й зовнішні фактори, від стану яких залежить результат діяльності управлінського об'єкта	Нижник Н., Машков О. [24]
Засіб розв'язання суперечностей явища чи процесу, послідовна реалізація дій, які базуються на основоположних принципах, цільовій орієнтації, функціональній діяльності з використанням відповідних їй методів управління та спрямовані на досягнення мети	Одінцова Г., Мельнюхова Н. [25, с.13]

Джерело: складено на основі [3]

Розглянувши та проаналізувавши всі вищенаведені визначення та враховуючи авторське розуміння поняття «управління оподаткуванням», вважаємо що механізм управління оподаткуванням являє собою сукупність управлінських дій органів державної влади, господарського управління та контролю, органів суспільного нагляду та професійних організацій, що реалізуються ними спільно з платниками податків у процесі справляння податків і зборів й спрямовані на забезпечення стимулюючого впливу податкової системи на соціально-економічний розвиток держави, виконання податками регулюючої і фіскальної функцій, усунення недоліків чинних методик справляння податків, формування оптимальної системи оподаткування.

Механізм управління оподаткуванням має забезпечувати ефективне функціонування усіх його елементів через: ідентифікацію проблем функціонування

національної економіки; визначення стратегічних і тактичних цілей сталого розвитку держави, ієрархії визначених цілей за пріоритетністю та концентрації зусиль на досягненні найважливіших з них; аналіз позитивного закордонного досвіду з питань оподаткування й можливостей його адаптації до вітчизняних умов; аналіз альтернативних способів досягнення цілей; оцінку економічних результатів, вигід, втрат, ризиків; оцінку ефективності; корегування механізму з урахуванням фактору часу та/або економічної ситуації.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Аналіз наукової літератури дозволяє констатувати той факт, що науковцями для характеристики процесів організації діяльності держави у сфері оподаткування та регулювання податкових відносин на основі сформованої системи методів, прийомів, інструментів, принципів та методик фіскального управління використовуються терміни «податковий менеджмент», «податкове адміністрування», «управління оподаткуванням». Обґрунтовано, що поняття «податковий менеджмент» та «податкове адміністрування» є менш прийнятними для характеристики означених процесів, порівняно із терміном «управління оподаткуванням», що за авторським визначенням розглядається як динамічний й багатоаспектний процес, що ґрунтується на комплексному підході, враховує функціонально-цільову єдність податкового менеджменту (визначає організацію управління податковим процесом) і податкового адміністрування (передбачає організаційно-розпорядчу діяльність уповноважених органів у сфері управління процесами оподаткування) й спрямований на забезпечення сталого розвитку економіки, суспільства і держави.

Надано характеристику суб'єктів управління оподаткуванням, до яких віднесено органи законодавчої влади, центральні та місцеві органи виконавчої влади, органи судової влади, органи місцевого самоврядування, міжурядові організації, професійні громадські організації та визначено об'єкти управління оподаткуванням, - ними є учасники податкових відносин та їх діяльність. Аргументовано, що координація дій між суб'єктами управління оподаткуванням забезпечується завдяки дії механізму управління оподаткуванням, сутнісна характеристика якого зводиться до сукупності управлінських дій суб'єктів управління спрямованих на об'єкти управління задля забезпечення реалізації податкової політики держави.

Зважаючи на важливість забезпечення ефективності функціонування системи управління оподаткуванням в сучасних умовах, подальші дослідження мають бути спрямовані на визначення показників ефективності управління оподаткуванням та встановлення їх взаємозв'язку із показниками податкових надходжень до бюджетів різних рівнів.

Список літератури

1. Андрущенко В. Л. Фіскальне адміністрування як наука і мистецтво. *Фінанси України*. 2003. № 6. С. 27-35.
2. Бобох Н.М. Механізм оподаткування нерухомого майна як складова податкового механізму держави. *Фінансова система України*. Острог : Вид. Нац. ун-ту «Острозька академія», 2012. Вип. 19. С. 4-7. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=Nznuoa_2012_19_3 (дата звернення 15.02.2023).
3. Босенко А.В. Організаційно-економічний механізм управління оподаткуванням сільськогосподарських товаровиробників в умовах поглиблення інтеграційних процесів : дис. ... канд. екон. наук : 08.00.03 / Кіровоград. нац. техн. ун-т. Кіровоград, 2016. 271 с. URL: http://kntu.kr.ua/doc/K_23_073_03/Bosenko.pdf (дата звернення 13.02.2023).
4. Воронокова О.М. Теоретичні засади податкового менеджменту. *Вісник економічної науки України*. 2011. № 2. С. 25-29. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/36089/06-Voronkova.pdf?sequence=1> (дата звернення 15.02.2023).

5. Гацька Л. П., Рижий І. М. Проблеми формування інститутів управління оподаткуванням в Україні. *Наукові праці ДонНТУ*. 2007. Вип. 31–3. С. 159-163.
6. Герцик В.А. Ієрархічна структура організаційно-економічного механізму управління розподілом підприємства. *Культура народів Причорномор'я*. 2009. № 172. С. 22-24. URL: <http://dspace.nbuiv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/24652/05-Gerzyk.pdf?sequence=1> (дата звернення 20.02.2023).
7. Дема Д.І., Шевчук І.В., Мартинюк Г.П. Податковий менеджмент: навч. посіб. / за ред. Д.І. Деми. Київ : Алерта, 2017. 256 с. URL: <https://kpdі.edu.ua/biblioteka/%D0%9F%D0%9F%D0%BE%D0%B4%D0%B0%D1%82%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%B9%20%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D0%B5%D0%B4%D0%B6%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D1%82%20%D0%94%D0%B5%D0%BC%D0%B0%20%D0%94.%D0%86..pdf> (дата звернення 13.02.2023).
8. Державний механізм забезпечення інформатизації системи охорони здоров'я: монографія / Ларіна Р. Р., Владзимирський А. В., Балуєва О. В.; за ред. В. В. Дорофійенко. Донецьк : ТОВ «Цифрова типографія», 2008. 252 с.
9. Економічна енциклопедія : у 3 т. / відп. ред. С.В. Мочерний. Київ : Академія, 2000. Т. 1. 864 с.
10. Загородній А. Г., Вознюк Г. Л. Фінансово-економічний словник. Київ : Знання, 2007. 1072 с.
11. Зайцев О.В. Податковий менеджмент : підручник. Суми : Сумський державний університет, 2017. 412 с. URL: https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/55671/1/Zaitsev_podatkovyi.pdf.jsessionid=AA62CBCCCC0B00998B81EAF5F2F02D (дата звернення 17.02.2023).
12. Ісаншина Г. Ю. Податковий менеджмент : навч. посіб. Київ : Центр навчальної літератури, 2003. 260 с.
13. Кравчук Г. В., Шкарлет С. М. Податковий менеджмент : навч. посіб. Чернівці, 2005. 331 с.
14. Крисоватий А. І. Теоретико-організаційні доміанти та практика реалізації податкової політики в Україні. Тернопіль: Карт-бланш, 2005. 372 с.
15. Крисоватий А. І., Кізіма А. Я. Податковий менеджмент: навч. посіб. Терноп. акад. нар. госп-ва. Ін-т фінансів. Тернопіль : Карт-бланш, 2004. 308 с.
16. Лагодієнко Н. В., Євтушевська О. О., Накісько О. В. Місце податкового менеджменту в системі управління державними фінансами. *Ефективна економіка*. 2022. № 4. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=10172> (дата звернення 12.02.2023).
17. Литвиненко Я. В. Податкова політика: навч. посіб. Київ : МАУП, 2003. 224 с.
18. Магопець О.А. Економічні категорії в системі податкових відносин: взаємозв'язок, взаємозалежність та змістовні відмінності у сутності понять. *Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки*. 2016. Вип. 30. С. 181-188. URL: <http://dspace.kntu.kr.ua/jspui/bitstream/123456789/6294/1/21.pdf> (дата звернення 13.02.2023).
19. Магопець О.А. Формування податкової політики на основі використання механізму податкового адміністрування. *Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету: Економічні науки*. 2010. Вип. 18. Ч II. С. 140-146. URL: <http://dspace.kntu.kr.ua/jspui/bitstream/123456789/384/1/26.pdf> (дата звернення 15.02.2023).
20. Малиновський В. Я. Державне управління: навч. посібн. Вид. 2-ге, доп. і перероб. Київ : Атіка, 2003. 576 с.
21. Мельник В. М. До питання формування теоретичних засад адміністрування податків. *Фінанси України*. 2008. № 9. С. 3-9.
22. Мельник М. І. Місце податкового механізму в системі державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності України. *Університетські наукові записки*. 2012. №2 (42). С. 326-332. URL: http://www.irbis-nbuiv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuiv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILEA=&2_S21STR=Unzap_2012_2_47 (дата звернення 19.02.2023).
23. Мороз Е.Г. Податковий менеджмент : навч. посіб. Рівне : НУВГП, 2020. 412 с. URL: https://ep3.nuwm.edu.ua/18860/1/%D0%9D%D0%B0%D0%B2%D1%87_%D0%BF%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA_%D0%9C%D0%BE%D1%80%D0%BE%D0%B7%20%D0%95.%D0%93.10.10.pdf (дата звернення 15.02.2023).
24. Нижник Н. Р., Машков О. А. Системний підхід в організації державного управління : навч. посібн. Київ : УАДУ, 2001. 160 с.
25. Одінцева Г. С., Мельтюхова Н. М. Теорія і історія державного управління: опорний конспект лекцій і методичні вказівки до проведення практичних занять. Харків : УАДУ (ХФ), 2001. 136 с.
26. Паранчук С. В., Романів Є. М., Червінська О. С. Податковий менеджмент : навч. посіб. Львів : Видавництво Національного університету «Львівська політехніка», 2005. 276 с.
27. Податкова політика України : стан, проблеми та перспективи : монографія. / Мельник П. В. та ін.; за ред. З. С. Варналія. Київ : Знання, 2008. 675 с.

28. Податковий Кодекс України: Закон України від 02 груд. 2010 р. № 2755-VI (зі змінами і доповненнями). URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2755-17/page35> (дата звернення 17.02.2023).
29. Податковий менеджмент : навч. посіб. / Іванов Ю. Б., Крисоватий А. І., Кізіма А. Я., Карпова В. В. Київ : Знання, 2008. 525 с. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/41456/1/%D0%9F%D0%BE%D0%B4%D0%B0%D1%82%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%B9%20%D0%9C%D0%B5%D0%BD%D0%B5%D0%B4%D0%B6%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D1%82.pdf> (дата звернення 12.02.2023).
30. Проскура К. П. Податкове адміністрування в Україні в посткризовий період: ефективність та напрями модернізації: монографія. Київ : ТОВ «Емкон», 2014. 376 с. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/32608872.pdf> (дата звернення 15.02.2023).
31. Рева Т. М. Податковий менеджмент : навч. посіб. Київ : Центр навчальної літератури, 2003. 282 с.
32. Селіванов А. Адміністрування податків : нові проблеми в адміністративному та фінансовому праві України. *Право України*. 2002. № 2. С. 34-38.
33. Таранов І. Адміністрування та ефективність справляння податків в Україні. *Фінансова система України*. Острог: Вид. Нац. ун-ту «Острозька академія», 2007. Вип. 9. Ч.3. С. 220-227.
34. Шалімова Н.С., Магопечь О.А. Сутність та загальні принципи адміністрування. *Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки*. 2007. Вип. 12. Ч. II. С. 358-368. URL: <http://dspace.kntu.kr.ua/jspui/bitstream/123456789/2400/1/66.pdf> (дата звернення 13.02.2023).

References

1. Andruschenko, V. L. (2003). Fiskalne administruvannia iak nauka i mystetstvo [Fiscal administration as a science and an art]. *Finansy Ukrainy – Finances of Ukraine*, 6, 27-35 [in Ukrainian].
2. Bobokh, N. M. (2012). Mekhanizm opodatkovannia nerukhomoho majna iak skladova podatkovoho mekhanizmu derzhavy [The mechanism of taxation of real estate as a component of the tax mechanism of the state]. *Finansova sistema Ukrainy – Financial system of Ukraine, Vol. 19*, 4-7. Retrieved from http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILEA=&2_S21STR=Nznuoa_2012_19_3 [in Ukrainian].
3. Bosenko, A.V. (2016). Orhanizatsijno-ekonomichnyj mekhanizm upravlinnia opodatkovanniam silskohospodarskykh tovarovyrobnykiv v umovakh pohlyblennia intehratsijnykh protsesiv [Organizational and economic mechanism for managing taxation of agricultural commodity producers in conditions of deepening integration processes]. *Candidate's thesis*. Kirovohrad. Retrieved from http://kntu.kr.ua/doc/K_23_073_03/Bosenko.pdf [in Ukrainian].
4. Voronokova, O.M. (2011). Teoretychni zasady podatkovoho menedzhmentu [Theoretical foundations of tax management]. *Visnyk ekonomichnoi nauky Ukrainy – Herald of economic science of Ukraine*, 2, 25-29. Retrieved from <http://dspace.nbuv.gov.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/36089/06-Voronkova.pdf?sequence=1> [in Ukrainian].
5. Hatska, L.P., & Ryzhyj, I.M. (2007). Problemy formuvannia instytutiv upravlinnia opodatkovanniam v Ukraini [Problems of formation of tax management institutes in Ukraine]. *Naukovi pratsi DonNTU – Scientific works of DonNTU, Vol. 31-3*, 159-163 [in Ukrainian].
6. Hertsyk, V.A. (2009). Hierarkhichna struktura orhanizatsijno-ekonomichnoho mekhanizmu upravlinnia rozpodilom pidprijemstva [Hierarchical structure of the organizational and economic mechanism of managing the distribution of the enterprise]. *Kultura narodiv Prychornomoria – Culture of the peoples of the Black Sea region*, 172, 22-24 [in Ukrainian].
7. Dema, D.I., Shevchuk, I.V., & Martyniuk, H.P. (2017). *Podatkovyj menedzhment [Tax management]*. D.I. Dema (Ed.). Kyiv : Aleria. Retrieved from <https://kpdi.edu.ua/biblioteka/%D0%9F%D0%9F%D0%BE%D0%B4%D0%B0%D1%82%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%B9%20%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D0%B5%D0%B4%D0%B6%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D1%82%20%D0%94%D0%B5%D0%BC%D0%B0%20%D0%94.%D0%86..pdf> [in Ukrainian].
8. Larina, R.R., Vladzmyrskyj, A.V., & Baluieva, O.V. (2008). *The state mechanism for ensuring the informatization of the health care system*. V.V. Dorofiienko (Ed.). Donetsk: TOV «Tsyfrova typohrafiia».
9. Mochernyj, S.V. (Eds.). (2000). *Economic encyclopedia*. (Vols. 1-3). Kyiv: Akademiia.
10. Zahorodnij, A.H., & Vozniuk, H.L. (2007). *Finansovo-ekonomichnyj slovnyk [Financial and economic dictionary]*. Kyiv: Znannia [in Ukrainian].
11. Zajtsev, O.V. (2017). *Podatkovyj menedzhment [Tax management]*. Sumy: Sumskyj derzhavnyj universytet. Retrieved from https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/55671/1/Zajtsev_podatkovyi.pdf;jsessionid=AA62CBCCCC0B00998B81EAFFC5F2F02 [in Ukrainian].

12. Isanshyna, H.Yu. (2003). *Podatkovyy menedzhment [Tax management]*. Kyiv: Tsentr navchalnoi literatury [in Ukrainian].
13. Kravchuk, H.V., & Shkarlet, S.M. (2005). *Podatkovyy menedzhment [Tax management]*. Chernihiv [in Ukrainian].
14. Krysovatyj, A.I. (2005). *Teoretyko-orhanizatsijni dominanty ta praktyka realizatsii podatkovoi polityky v Ukraini [Theoretical and organizational dominants and practice of tax policy implementation in Ukraine]*. Ternopil : Kart-blansh [in Ukrainian].
15. Krysovatyj, A.I., & Kizyma, A.Ya. (2004). *Podatkovyy menedzhment [Tax management]*. Ternopil: Kart-blansh [in Ukrainian].
16. Lahodiienko, N.V., Yevtushevska, O.O., & Nakisjko, O.V. (2022). Mistse podatkovoho menedzhmentu v systemi upravlinnia derzhavnymy finansamy [The place of tax management in the state finance management system]. *Efektivna ekonomika – Efficient economy*, 4. Retrieved from <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=10172> [in Ukrainian].
17. Lytvynenko, Ya.V. (2003). *Podatkova polityka [Tax policy]*. Kyiv : MAUP [in Ukrainian].
18. Magopets, O.A. (2016). Ekonomichni katehorii v systemi podatkovykh vidnosyn: vzaiemozv'iazok, vzaiemozalezhnist ta zmistovni vidminnosti u sutnosti poniat [Economic categories in the tax relations system: interconnection, interdependence and meaningful differences in the essence of concepts]. *Naukovi pratsi Kirovohradskoho natsionalnoho tekhnichnoho universytetu. Ekonomichni nauky – Scientific works of Kirovograd National Technical University. Economic sciences*, Vol. 30, 181–188. Retrieved from <http://dspace.kntu.kr.ua/jspui/bitstream/123456789/6294/1/21.pdf> [in Ukrainian].
19. Magopets, O.A. (2010). Formuvannia podatkovoi polityky na osnovi vykorystannia mekhanizmu podatkovoho administruvannia [Formation of tax policy based on the use of the mechanism of tax administration]. *Naukovi pratsi Kirovohradskoho natsionalnoho tekhnichnoho universytetu. Ekonomichni nauky – Scientific works of Kirovograd National Technical University. Economic sciences*, Vol. 18, 2, 140-146. Retrieved from <http://dspace.kntu.kr.ua/jspui/bitstream/123456789/384/1/26.pdf> [in Ukrainian].
20. Malynovskyj, V.Ya. (2003). *Derzhavne upravlinnia [Public administration]*. Kyiv : Atika [in Ukrainian].
21. Melnyk, V.M. (2008). Do pytannia formuvannia teoretychnykh zasad administruvannia podatkov [To the issue of formation of theoretical foundations of tax administration]. *Finansy Ukrainy – Finances of Ukraine*, 9, 3-9. [in Ukrainian].
22. Melnyk, M.I. (2012). Mistse podatkovoho mekhanizmu v systemi derzhavnogo rehuliuвання zovnishnoekonomichnoi diialnosti Ukrainy [The place of the tax mechanism in the system of state regulation of foreign economic activity of Ukraine]. *Universytetski naukovi zapysky – University scientific notes*, 2 (42), 326-332. Retrieved from http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILE=&2_S21STR=Unzap_2012_2_47 [in Ukrainian].
23. Moroz, E.H. (2020). *Podatkovyy menedzhment [Tax management]*. Rivne: NUVHP. Retrieved from https://ep3.nuwm.edu.ua/18860/1/%D0%9D%D0%B0%D0%B2%D1%87_%D0%BF%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA_%D0%9C%D0%BE%D1%80%D0%BE%D0%B7%20%D0%95.%D0%93.10.10..pdf [in Ukrainian].
24. Nyzhnyk, N.R., & Mashkov, O.A. (2001). *Systemnyj pidkhid v orhanizatsii derzhavnogo upravlinnia [A systematic approach in the organization of public administration]*. Kyiv: UADU [in Ukrainian].
25. Odintsova, H.S., & Meltiukhova, N.M. (2001). *Teoriia i istoriia derzhavnogo upravlinnia [Theory and history of public administration]*. Kharkiv: UADU [in Ukrainian].
26. Paranchuk, S.V., Romaniv, Ye.M., & Chervinska, O.S. (2005). *Podatkovyy menedzhment [Tax management]*. Lviv : Vydavnytstvo Natsionalnoho universytetu «Lvivska politehnika» [in Ukrainian].
27. Melnyk, P.V. (2008). *Podatkova polityka Ukrainy [Tax policy of Ukraine]*. Z.S. Varnalij (Ed.). Kyiv : Znannia.
28. Podatkovyj Kodeks Ukrainy [Tax Code of Ukraine] vid 02.12.2010, № 2755-VI (zi zminyamy i dopovnenniamy). zakon1.rada.gov.ua. Retrieved from <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2755-17/page35> [in Ukrainian].
29. Ivanov, Yu.B., Krysovatyj, A.I., Kizyma, A.Ya., & Karpova, V.V. (2008). *Podatkovyy menedzhment [Tax management]*. Kyiv: Znannia. Retrieved from <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/41456/1/%D0%9F%D0%BE%D0%B4%D0%B0%D1%82%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%B9%20%D0%9C%D0%B5%D0%BD%D0%B5%D0%B4%D0%B6%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D1%82.pdf> [in Ukrainian].
30. Proskura, K.P. (2014). *Podatkove administruvannia v Ukraini v postkryzovyj period: efektyvnist ta napriamy modernizatsii [Tax administration in Ukraine in the post-crisis period: effectiveness and*

- modernization directions]. Kyiv: TOV «Emkon». Retrieved from <https://core.ac.uk/download/pdf/32608872.pdf> [in Ukrainian].
31. Reva, T.M. (2003). *Podatkovyj menedzhment [Tax management]*. Kyiv : Tsentr navchalnoi literatury [in Ukrainian].
  32. Selivanov, A. (2002). Administruvannia podatkiv : novi problemy v administratyvnomu ta finansovomu pravi Ukrainy [Tax administration: new problems in the administrative and financial law of Ukraine]. *Pravo Ukrainy – Law of Ukraine*, 2, 34-38 [in Ukrainian].
  33. Taranov, I. (2007). Administruvannia ta efektyvnist spravliannia podatkiv v Ukraini [Administration and efficiency of tax collection in Ukraine]. *Finansova systema Ukrainy – Financial system of Ukraine*, Vol. 9, 3, 220-227 [in Ukrainian].
  34. Shalimova, N.S., & Magopets, O.A. (2007). Sutnist ta zahalni pryntsypy administruvannia [The essence and general principles of administration]. *Naukovi pratsi Kirovohradskoho natsionalnoho tekhnichnoho universytetu. Ekonomichni nauky – Scientific works of Kirovograd National Technical University. Economic sciences*, Vol. 12, 2, 358-368. Retrieved from <http://dspace.kntu.kr.ua/jspui/bitstream/123456789/2400/1/66.pdf> [in Ukrainian].

Nataliia Shalimova, Professor, Doctor in Economics (Doctor of Economic Sciences)

Olena Magopets, Associate Professor, PhD in Economics (Candidate of Economic Sciences)

Anatoly Bosenko, PhD in Economics (Candidate of Economic Sciences)

Central Ukrainian National Technical University, Kropyvnytskyi, Ukraine

Taxation Management: Formation of Approaches to the Definition of Fundamental Categories and Concepts

The article is devoted to the study of existing approaches to the definition of fundamental categories and concepts in the taxation management system, which are based on a critical analysis of scientific opinion regarding the understanding, interpretation and characterization of processes related to the organization of the state's activities and the implementation of its powers in the field of taxation and regulation of tax relations.

It is proved that the categories "taxation management", "tax management" and "tax administration" are close in terms of content and etymological perception. Along with this, it is substantiated that taxation management is a broader and more complex phenomenon and functionally includes both the organization of tax process management (tax management) and the organizational and administrative activities of authorized state bodies in the field of taxation process management (tax administration). It was determined that taxation management is a dynamic scientific and practical process, multifaceted in its content, target institutions and organizational conditions, which is based on general principles and fundamental provisions of economic management, a systematic approach and analysis, and which is formed in accordance with the prevailing economic conditions at a certain point in time and is transformed under the influence of changes in the external environment and is aimed at ensuring the sustainable development of the economy, society and the state.

It has been established that the organization of taxation management is impossible without clear coordination of actions between management subjects, which is provided by the mechanism of taxation management. It is suggested that the mechanism of taxation management should be understood as a set of management actions of state authorities, economic management and control, public supervision bodies and professional organizations, which are implemented by them together with taxpayers in the process of paying taxes and fees and are aimed at ensuring the stimulating effect of the tax system on the socio-economic development of the state, implementation of regulatory and fiscal functions by taxes, elimination of shortcomings of current methods of tax administration, formation of an optimal taxation system. The levers for ensuring the effectiveness of the functioning of the elements of the taxation management mechanism are substantiated.

taxation, taxes, taxation management, tax management, tax administration, tax relations, tax policy, taxation management mechanism, tax process

Одержано (Received) 27.02.2023

Прорецензовано (Reviewed) 06.03.2023

Прийнято до друку (Approved) 29.05.2023